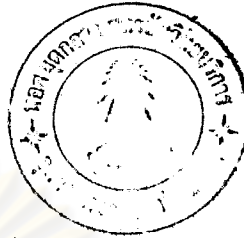

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันนี้ ปัญหาเกี่ยวกับความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน กำลังเป็นที่สนใจของประชาชนโดยทั่วไปมาก ดังที่ พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบม ฐิตญาโณ) วัดบวรนิเวศวิหารกล่าวไว้ว่า ปัญหาเกี่ยวกับความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนเป็นปัญหาที่มีการพูดถึงกันมากถึงกับจัดให้มีการประชุมสัมมนา อภิปราย ฯลฯ มาเป็นเวลาหลายปีแล้ว และซ้ำร้ายบางครั้งพ่อแม่แก่สัมมนาจนเกินไป ลูกอยู่ที่บ้านขาดความอบอุ่น ความเข้าใจ และเอาใจใส่จากพ่อแม่ เผยแสดงพฤติกรรมออกมาในรูปต่าง ๆ อาทิ ตกเป็นทาสของยาเสพติด ก่ออาชญากรรม เป็นต้น¹

บุญสม มาร์ติน กล่าวไว้ว่า ปัญหาเรื่องความประพฤติที่ออกนอกคอกนอกทางของเยาวชน นั้น มีอยู่ทั่วไปทุกประเทศ ซึ่งขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมนานาประการ เมื่อเยาวชนได้กระทำอะไร นอกคอกนอกทางไปก็ได้อธิบายว่าเป็น "เด็กเกเร" อาจแยกออกเป็นประเภทต่าง ๆ เช่น คือ พุกเท็จ ชอบขโมย ชอบทำลาย หนีโรงเรียน เล่นการพนัน ดื่มสิ่งเสพติด ชอบรุกราน และทำร้ายผู้อื่น เป็นต้น

¹พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบม ฐิตญาโณ), กรรมแก้ปัญหาดังกล่าวได้อย่างไร
(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2521), หน้า 37.

สาเหตุที่ผลักดันให้เด็กเหล่านี้ประพุดีออกนอกถิ่นอกทางไปจากที่ควรมีอยู่หลายประการ คือ

1. จากตนเองทั้งกายและจิตใจ คือ ตนเองมีข้อบกพร่องอยู่แล้ว เช่น ร่างกายผิดปกติไม่สมประกอบ รัศับเขาวนั้ญญาต่ำ ความอยากเด่น ความอยากเป็นเจ้าของ ยาเสพติด ขาดความเอาใจใส่ และเข้าเพื่อนฝูงไม่ได้

2. จากสิ่งแวดล้อมชักจูง เช่น

2.1 ทางบ้าน ได้แก่ พ่อแม่แยกกันอยู่ บังคับและปล่อยจนเกินควร การอบรมไม่พอเพียง ความยากจน ศีลธรรมและสังคมทางบ้านไม่เป็นตัวอย่าง

2.2 ทางโรงเรียนและการศึกษา ได้แก่ การอบรมสั่งสอนไม่พอเพียง ไม่มีโอกาสให้เด็กได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ตัวอย่างของครู ขอบังคับของโรงเรียนเข้มงวดหรือละเลยเกินไป การแก้ปัญหาเด็กเกเรในโรงเรียน โรงเรียนจะต้องเริ่มต้นด้วยการจัดผู้ปกครองนักเรียนให้เข้าใจชีวิตกับโรงเรียนบ่อย ๆ เมื่อผู้ปกครองเกิดความสนใจในครูและโรงเรียน แล้วก็เป็นโอกาสอันดีที่จะเริ่มจัดตั้งสมาคมครูผู้ปกครองขึ้น¹

ชนวนสำคัญหลายประการดังกล่าวข้างต้นเป็นสิ่งชักนำให้เด็กซึ่งกำลังจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้าคงเกิดทางผิดโดยประพุดีในสิ่งที่ไม่ค้งาม รวมทั้งการก่ออาชญากรรมต่าง ๆ ขึ้นด้วย ปัญหาเด็กเป็นเรื่องหนึ่งในวงการศีกษา การที่จะให้นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัยและความประพุดีอันค้งามนั้นจะพึงเฉพาะการศีกษา ทางโรงเรียน และการอบรมทางบ้านหาเพียงพอมั เพราะโอกาสที่เด็กจะเที่ยวเตร่ในทางที่เกิดความเสื่อมเสียมีอยู่มาก เราต้องการให้เด็กในวันนี้ได้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรู้เพียงพร้อมด้วย

¹บุญสม มาร์ติน, "บทความเกี่ยวกับแก้ปัญหาเยาวชน", ใน รายงานการสัมมนาว่าด้วยจริยศีกษาของกระทรวงศีกษาธิการ ณ ศาลาสันติธรรม 20-24 กุมภาพันธ์ 2504 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เกษมศีกษาพิมพ์, 2505), หน้า 190-194.

คุณธรรม ได้รับการฝึกอบรมในทางที่ดี มีความประพฤติชอบด้วยศีลธรรม จรรยา รู้จัก ประกอบสัมมาชีพ มีความรู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ของงาน รักษาเกียรติยศของวงศ์ตระกูล ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของชาติบ้านเมือง นำเพื่อบริประโยชน์แก่ประเทศชาติ¹

จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า สอดคล้องกับเกณฑ์ในการกำหนดจุดมุ่งหมายการศึกษา ในวงการศึกษามีนักการศึกษาหลายท่านได้กำหนดจุดมุ่งหมายการศึกษาไว้หลายแบบเช่น

คิ. เค. วิลเลอร์ (D.K. Wheeler) เห็นว่า การพิจารณาจุดมุ่งหมาย การศึกษาคควร สอดคล้องกับสิทธิมนุษยชน เหมาะกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของสังคม สนองความต้องการของแต่ละบุคคล มีกัลยาณมิตรระหว่าง ชีวิตของเอกัตบุคคลและสังคม

สมิท, สแตนเลย์ และ ชอร์ส (Smith, Stanley and Shores) เห็นว่า เกณฑ์การกำหนดจุดมุ่งหมายการศึกษาคควรประกอบด้วย ความเหมาะสมของสังคม ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ อุดมการณ์ประชาธิปไตย

สเปนเซอร์ (Spencer) เห็นว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายการศึกษาคควรคำนึง ถึงการปฏิบัติในชีวิตซึ่งประกอบด้วย การรักษาทนเอง การแสวงหาสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต การเลี้ยงดูและอบรมบุตร การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์²

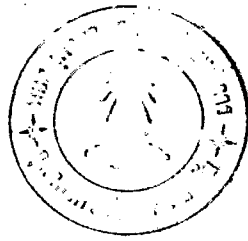
¹บุญเยี่ยม จิตรคอน, "เยาวชน-การศึกษา," ใน บทความเกี่ยวกับการศึกษาของเพื่อนข้าราชการ (โรงเรียนอำนวยการศิลป์และโรงเรียนรุทพิศศึกษาพิมพ์เป็นที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ นายวงศ์ ฐ. พุกประยูร รองอธิบดีกรมสามัญศึกษา ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม 28 กุมภาพันธ์ 2508), หน้า 42.

²สวัสดิ์ จงกล, "หลักการและแนวทางการพัฒนาหลักสูตร," (เอกสารประกอบการบรรยายสำหรับนิสิตหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตศึกษาศาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2522), หน้า 1-2. (อักษวิเนา)

เมื่อพิจารณาสภาพแวดล้อมและปัญหา รวมทั้งเกณฑ์กำหนดจุดมุ่งหมายการศึกษา อันเป็นหลักวิชาสารกึ่งกลาง จะเห็นว่าผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กและเพื่อเด็กพึงตระหนักว่า การศึกษาจะบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้จะต้องอาศัย ครู บิคาบารคา หรือผู้ปกครอง สภาพของ สังคมหรือชุมชนที่แวดล้อมและตัวของเขาวงตนเองร่วมกัน ถ้าหากทุกคนทุกฝ่ายไม่ร่วมมือ กัน ต่างฝ่ายต่างก็ระหอกความผิดซึ่งกันและกัน ครูโทษผู้ปกครอง โทษสังคม ผู้ปกครอง ก็โทษครู ไม่หันหน้าเข้าปรึกษาหารือกันคิดหาทางแก้ไขแล้ว เด็กจะดีขึ้นได้อย่างไร

ในทางตรงกันข้าม ปัญหาการศึกษาจะสะสมและทวีความยุ่งยากให้ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหารการศึกษาขบคิดมากขึ้นทุกวัน เพราะวิวัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นโลกก็ต้องการคนซึ่งมีความสามารถยิ่งขึ้น ทันสมัยยิ่ง ขึ้นกว่าเดิม มีทักษะและความคิดริเริ่ม ฉะนั้นการที่จะทำให้คนเป็นคนมีความสามารถ ว่องไว มีทักษะ และมีความคิดริเริ่มแล้ว จำเป็นจะต้องอาศัยเทคนิคการสอนของครูเป็น สื่อของการฝึกอบรม ซึ่งการที่ครูสอนเป็นกลุ่มนักเรียนที่ว้ากัและทันสมัยก็ยังไม่เพียงพอ เพราะเด็กต่างคนต่างก็มีความคิดเห็นตลอดจนอุปสรรคและปัญหาแตกต่างกันไป

ดังนั้นนอกเหนือจากการเอาใจใส่เด็กเป็นส่วนรวมและเป็นกลุ่มแล้ว ครูควรจะต้องช่วยเหลือ เป็นรายบุคคลไปตามความต้องการและแก้อุปสรรคปัญหาเป็นราย ๆ ไปอีกด้วย การให้ความรู้แก่เด็กครูจะยึดคามทฤษฎีอย่างเดียว ยังไม่เป็นการเพียงพอ จำเป็นจะต้อง ศึกษาถึงลักษณะของผู้เรียน ขบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ สภาพของสังคมที่แวดล้อมผู้เรียนรู้ ตลอดจนจุดมุ่งหมายของสังคมนั้น ๆ แล้วพยายามจัดการศึกษาและบทเรียนให้เหมาะสมกับสภาพ ซึ่งสังคมนั้น ๆ ยอมรับนับถือให้เข้ากับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การที่จะนำทฤษฎี ของประเทศหรือสังคมหนึ่งมาใช้กับอีกประเทศหนึ่ง หรือสังคมหนึ่งย่อมจะบังเกิดผลสมตามจุด มุ่งหมายได้น้อย ดังจะเห็นได้จากบทความเรื่อง "การสร้างสรรคทางการศึกษา" ของ อารี สัตหวิ กล่าวว่ จุดมุ่งหมายของการให้การศึกษาคือต้องการฝึกฝนอบรมให้เด็กเป็น ผู้มีความคิดริเริ่ม และสร้างสรรคซึ่งความจริงเรื่องการอบรมให้เกิดความคิดสร้างสรรคไม่ได้

เป็นเรื่องใหม่ นัก คั้งที่พระพุทธร่องค์ใดเคยศรีถึงลักษณะปัญญาหรือความรอบรู้ว่ามีลักษณะใหญ่ ๆ 3 ประการคือ

1. สุขุมยปัญญา ปัญญาหรือความรอบรู้อันเกิดจากการใกล้ชิดกับฟังมาก ๆ
2. จินตมยปัญญา ปัญญาหรือความรอบรู้อันเกิดจากการคิดไตร่ตรองหาเหตุผล
3. ภาวนามยปัญญา ปัญญาหรือความรอบรู้อันเกิดจากภาวนาคือการอบรมทศสองให้ปัญญามีขึ้นในตน เป็นความรอบรู้เข้าใจที่เกิเกิดแต่ความชำนาญในกิจการนั้น (ภาวนา = การทำให้มีขึ้น เป็นขึ้น การทำให้เกิดขึ้น การสำรวมใจถึงความปรารถนา)

จะเห็นว่าคำสอนของพระพุทธองค์ซึ่งมีมานานหลายศตวรรษก็ตรงกับแนวความคิดของนักจิตวิทยาปัจจุบัน จุดมุ่งหมายของการศึกษาคือการสร้างปัญญาให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ฝึกให้รู้จักคิดไตร่ตรอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสร้างสรรค์ให้มีในทุกระดับของฐานะและอาชีพของแต่ละบุคคล เช่น นักวิทยาศาสตร์ที่ค้นพบทฤษฎีใหม่ ๆ แม่ครัวที่พลิกแพลงประชิษฐ์อาหารชนิดใหม่ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาหลักและแนวทางให้การศึกษา ฝึกอบรมเด็กเพิ่มเติมจากการพิจารณาสภาพแวดล้อม ปัญหาหลักการทางวิชาการและแนวปฏิบัติทางการศึกษาแล้วก็พอกกล่าวได้ว่าแนวทางปฏิบัติที่ครู อาจารย์ จะสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในตัวเด็กมีได้หลายวิธี แต่ในที่นี้ขอสรุปสาระประมวลว่าควรมี

1. ให้ความรักแก่เด็ก เป็นความรักอย่างเมตตา ยอมรับความแตกต่างของแต่ละคน นับถือความคิดเห็นของเด็ก และให้เด็กรู้สึกว่ามีความสำคัญค่าของตัวเอง
2. จัดสิ่งแวดล้อมที่ดีแก่เด็ก เช่น ให้เด็กได้เห็นมาก ฝึกให้สังเกตสิ่งใกล้ตัว ศึกษานอกสถานที่ จะเป็นการฝึกการเห็น ฝึกการดูอย่างดี ให้เด็กใ้ถามมาก ควร มีหนังสือต่าง ๆ ให้เด็กได้อ่านใ้รู้จัก
3. ฝึกให้คิด แก่ปัญหาอย่างมีเหตุผล

4. ฝึกให้ถาม ส่ง เสริมให้คิด ให้สงสัย ครูอาจจะบอกตามตรง ถ้าตอบไม่ได้ควรให้เด็กเข้าใจในโลกนี้ยังมีสิ่งซึ่งมนุษย์ยังไม่รู้คำตอบอีกมาก แต่อาจจะช่วยกันคิดค้นต่อไป

5. ฝึกให้คิดฝัน มีจินตนาการ เช่น ให้เล่าเรื่อง วาดภาพ แต่งความ โดยเสรี ¹

จากที่ได้เสนอปัญหาและแนวความคิดที่จะแก้ไขปัญหาลักษณะต่าง ๆ พอสรุปได้ว่าการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นครูต้องพยายามให้เด็กคิดด้วยตนเองมากกว่าการฟังครูบรรยายแล้วจดตามโดยไม่คิดไตร่ตรอง ครูควรพยายามหาปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับอุบาย ๆ ตัวเด็กมาให้เด็กคิดและแก้ปัญหาโดยใช้ประสบการณ์ที่มีแต่เดิมที่ได้เพิ่มขึ้นและความรู้จากบทเรียนมาผสมผสานเพื่อแก้ปัญหา สมมติให้มีปัญหาหลาย ๆ แง่ หลาย ๆ มุม ให้เด็กแก้ เพื่อฝึกให้เป็นคนช่างคิดหาเหตุผลของตนเอง และเป็นการฝึกให้รู้จักรับผิดชอบช่วยเหลือตัวเอง เป็นคนมีเหตุผลไม่เชื่อมงาย อันอาจเป็นเหตุให้หลงเดินไปในทางที่ผิดได้ ซึ่ง เหตุผลที่เสนอแนะดังกล่าวยังสนับสนุนเนื่องมาจากรายงานผลสรุปการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 ของคณะอนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จะเห็นว่าหลักสูตรดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์คนมีน้อย ดังสรุปผลการวิเคราะห์ ระบุว่า 1. ความมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2503 ถ้าจำแนกออกเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้จะพบว่า เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับความรู้สึกและค่านิยม (affective domain) เป็นส่วนมาก ที่เป็นพฤติกรรมภาคความรู้หรือพุทธิปัญญา (cognitive domain) มีน้อยลงมา และเป็นพฤติกรรมภาคทักษะ (psychomotor domain) น้อยที่สุด แต่เมื่อพิจารณาลักษณะเนื้อหาที่กำหนดและสภาพความเป็นจริงของ

¹ อารี สัมทนต์, "การสร้างสรรคทางการศึกษา, " ใน คู่มือนิเทศการศึกษาศึกษา 2508. พิมพ์ครั้งที่ 2, (พระนคร: แผนกการพิมพ์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, 2511), หน้า 231. - 235.

การเรียนการสอนในช่วงเวลาของการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 ก็พบว่า ประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเรื่องพุทธิปัญญากับการฝึกฝนทักษะ ส่วนความรู้สึกและค่านิยมต่าง ๆ มีน้อย แม้แต่พฤติกรรมประเภทเดียวกัน เช่น ภาคพุทธิปัญญา ความมุ่งหมายกับเนื้อหาที่เน้นไปคนละอย่าง จึงเห็นได้ชัดเจนว่า ความมุ่งหมาย ลักษณะเนื้อหา และการเรียนการสอนที่เป็นจริงมิได้ประสานสัมพันธ์กัน ผู้ปฏิบัติคือครูและผู้เรียน ย่อมเกิดความเนื้อหาที่ทางกระทรวงศึกษาธิการกำหนดเป็นธรรมดา ความมุ่งหมายของหลักสูตรจึงไม่บรรลุผลในชั้นปลาย และภาษาที่ใช้ในการเรียบเรียงความมุ่งหมายของหลักสูตรค่อนข้างจะเป็นภาษาภาคทฤษฎีซึ่งในหลายกรณีมาจากต่างประเทศ นับเป็นอุปสรรคต่อการที่จะให้ครูประถมศึกษาและบุคคลทั่วไปที่เกี่ยวข้องเข้าใจซึมซาบแล้วร่วมมือให้เกิดผลจริง ๆ

2. ในรายงานการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 ของกรมวิชาการ ยังสรุปไว้ต่อไปอีกว่า ผลการวิเคราะห์แยกรายวิชาของหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2503 จะเห็นว่าส่วนที่เกี่ยวกับวิชาศีลธรรม มุ่งให้ผู้เรียน เรียนรู้และจดจำหลักธรรมและพุทธประวัติเป็นสำคัญ ส่วนกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรมและการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีนั้นไม่ค่อยได้เน้นมากนัก จึงทำให้การเรียนการสอนไม่มีความหมายและไม่ได้ผลเท่าที่ควร วิชาพลศึกษามีเนื้อหาวิชามากเกินกำลังของเด็กและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ส่วนมากเห็นความสำคัญของวิชาน้อยไป วิชาขับร้อง คณิตฯ วิชาการปูพื้นฐานทางคณิตฯ และนาฏศิลป์ เช่น เรื่องจังหวะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน ฯลฯ และแนวทางซึ่งช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์น้อยไป วิชาศิลปะศึกษาในแง่ความคิดรวบยอดที่ว่า "ศิลปะคือการแสดงออกของอารมณ์และความคิดสร้างสรรค์" นั้น มีการชี้นำไปปฏิบัติน้อยเกินไป¹

¹กรมวิชาการ, รายงานการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2503 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2517), หน้า 14-36.

ภายหลังเหตุการณ์ดังกล่าวมาแล้ว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้พิจารณาร่างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยเริ่มปฏิบัติงานตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2513 และใช้ร่างหลักสูตรใหม่เสร็จสิ้นลงในปี พ.ศ. 2518 หลังจากนั้นจึงได้นำหลักสูตรฉบับร่างใหม่ไปทดลองใช้ในระดับประถมศึกษา ปีที่ 1 ในปี พ.ศ. 2519 และประถมศึกษาปีที่ 2 ในปี พ.ศ. 2520 โดยทดลองชั้นละ 2 ปี คำกล่าวอ้างหลักสูตรที่ผ่านการทดลองแล้ว จะประกาศใช้ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ในปี พ.ศ. 2521 ซึ่งความสำเร็จของหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2521 นี้ อยู่ที่กระบวนการเรียนการสอน ครูจะต้องเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน จากการสอนตามหนังสือมาเป็นเพื่อพัฒนา หมายความว่า จะต้องจัดทำรายละเอียดของจุดประสงค์แล้วจึงจัดกระบวนการเรียนการสอนให้ สอดคล้องกับจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้จักคิด ค้นคว้า แก้ปัญหา และมีกิจกรรมภาคปฏิบัติ ใหม่มากขึ้น¹ นอกจากนี้เนื้อหาสาระที่จัดไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2521 มุ่ง หมายที่จะให้จบในตัวเอง กล่าวคือ เมื่อเด็กเรียนจบแต่ละตอนของการศึกษาแล้วจะสามารถ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ตามควรแก่วัยและระดับความรู้ของเด็กระดับนี้ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุขตามควรแก่สภาพในสังคมที่เปลี่ยนแปลงและเนื่องจากการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2521 นี้มุ่งให้เนื้อหาสาระ สัมพันธ์กับปัญหาและสภาพของชีวิตจริง ฉะนั้นโครงสร้างของหลักสูตรที่จัดประสบการณ์การเรียน ให้นักเรียนจึงไม่แบ่งแยกเป็นรายวิชา หากแต่จัดรวมเนื้อหาเข้าเป็นกลุ่มประสบการณ์ และจัด การเรียนการสอนให้มีการผสมผสานในระหว่างกลุ่มประสบการณ์ใหม่มากที่สุด โดยให้ความสำคัญ เท่า ๆ กัน ระหว่างภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎี โดยเน้นให้เด็กเรียนเพื่อแก้ปัญหามากกว่าเรียนเพื่อรู้ และหลักสูตรประถมศึกษาฉบับพุทธศักราช 2521 นี้ ต้องการจะจัดมวลประสบการณ์ให้ยึดหยุ่นตาม

¹ กรมวิชาการ, คู่มือการอบรมวิทยากรในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร : เข็มทวีลเอ็กซ์เพรส ศึกษาการพิมพ์, 2520), หน้า 42-43.

พัฒนาการของเด็ก จึงจัดเนื้อหาสาระเป็น 3 ช่วง ช่วงละ 2 ปี คือประณปีที่ 1 - 2
 ประณปีที่ 3 - 4 และประณปีที่ 5 - 6¹ โดยได้จัดสัดส่วนเวลาของแต่ละกลุ่มประสม-
 การณ์ดังนี้²

	กลุ่มประสม- การณชีวิต	กลุ่มทักษะ	กลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพ	กลุ่มสร้างเสริม ลักษณะนิสัย	รวม
ป.5 - 6	25	25	30	20	100 %
ป.3 - 4	25	35	20	25	100 %
ป.1 - 2	15	50 (35-15)	10	25	100 %

โครงสร้างเนื้อหาสาระในส่วนที่เกี่ยวกับเนื้อหาสาระซึ่งจัดไว้ในกลุ่มประสมการณ
 ตามโครงสร้างที่กล่าวข้างต้น มีสาระที่สรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ วิชาในกลุ่มนี้ได้แก่ คณิตศาสตร์
 และภาษาไทย
2. กลุ่มสร้างเสริมประสมการณชีวิต ในกลุ่มนี้ได้รวมเนื้อหาวิชาเคมีได้แก่
 วิชาสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา เข้าด้วยกัน โดยเสริมความรู้เกี่ยวกับอนามัย
 การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ประชากร ฯลฯ

¹กรมวิชาการ, คู่มือการอบรมวิทยากรในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช
 2521 หน้า 65.

²กรมวิชาการ, คู่มือการอบรมครูเรื่องการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช
 2521 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทหารรวม, 2521), หน้า 65.

3. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย เป็นการนำเอาวิชาพลศึกษา ศิลปศึกษา คณิตศาสตร์ - นาฏศิลป์ จริยศึกษา และกิจกรรมสร้างนิสัยมารวมกัน เพราะวิชาเหล่านี้ เป็นวิชาที่พัฒนาผู้เรียนให้มีอุปนิสัยที่ทำงาน สามารถดำรงชีวิต พัฒนาสังคม ให้สงบสุข และเจริญก้าวหน้า เพื่อให้การเรียนการสอนกลุ่มวิชานี้เป็นการเรียนการสอนที่จะเสริมสร้างนิสัยที่ทำงานแก่เยาวชนไทยจริง ๆ ในเนื้อหาสาระที่จัดให้เด็กเรียนรู้ จึงระบุกิจกรรม เพื่อเน้นให้มีการปฏิบัติจริงจนเกิดเป็นนิสัยมากกว่าให้เรียนเพื่อรู้

4. กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นการจัดประสบการณ์เน้นหนักภาคปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้จักใช้มือปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับ งานเกษตร งานบ้าน งานประดิษฐ์ งานช่าง โดยเน้นให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการทำงาน ทำเป็น ใช้เป็น รู้จักหารายได้ ส่งเสริมให้ เป็นคนขยัน ประหยัด ช่วยตัวเองได้ รู้จักให้ควาร่วมมือกับผู้อื่น¹

เมื่อพิจารณาถึงความจำเป็นมา จุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 หากศึกษาในคานการพัฒนหลักสูตรก่อนที่จะประกาศใช้ หลักสูตรทั่วประเทศ จะเห็นว่า กรมวิชาการได้ดำเนินการต่อไป คือการจัดทำหลักสูตรแบบท ซึ่ง เป็นข้อกำหนดว่าด้วยจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง และเนื้อหาสาระตามโครงสร้าง งานที่ได้พัฒนาไว้ต่อไปคือ การจัดแผนการสอนและสื่อการเรียน ซึ่งเป็นทั้งเครื่องมือ คู่มือ และแนวทางปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับครูและนักเรียน จากนั้นจึงได้พัฒนางาน ที่สำคัญคือ การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผล งานนี้กรมวิชาการได้ อบรมวิทยากรให้จังหวัดจัดอบรมครูให้ทราบความเข้าใจ หลักสูตร เอกสารหลักสูตร และการ จัดกระบวนการเรียนการสอน ดังนั้น ในการเปลี่ยนหลักสูตรประถมศึกษาจากฉบับพุทธศักราช 2503 มาเป็นฉบับพุทธศักราช 2521 จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทั้ง 3 ส่วน คือ

1. กรมวิชาการ, คู่มือการอบรมวิทยากรในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521, หน้า 66-69.

หลักสูตร เอกสารหลักสูตร และการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน¹ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรายงานการวิจัยนี้ คือ แผนการสอน ในที่นี้หมายถึงการพัฒนารายละเอียดของหลักสูตร เพื่อเสนอแนะเนื้อหา กิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนให้ครูดำเนินการให้บรรลุ จุดหมาย หลักการ และ จุดประสงค์ของหลักสูตร

แผนการสอนซึ่งกรมวิชาการพิจารณาจากหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2521 มีเอกสารที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับกลุ่มประสบการณ์ 4 กลุ่มคือ แผนการสอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มทำงานและพื้นฐานอาชีพ

สำหรับกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยจัดเป็นกลุ่มประสบการณ์ที่มีความสำคัญมากกลุ่มหนึ่ง เพราะทุกวันนี้สภาพสังคมของไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จะเห็นได้ว่าความเจริญทางวัตถุได้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วมากกว่าจิตใจ จึงเป็นสาเหตุก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม เช่น อาชญากรรม ยาเสพติด การทุจริตคอร์รัปชั่น บังหลวง ไรศ จิต ฯลฯ ดังนั้นการจัดหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรของกรมวิชาการจึงได้มีการศึกษาจากรายงานการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาทางสังคมดังกล่าว จากนั้นจึงได้พยายามคิดที่จะแก้ปัญหาด้วยหลักการและการให้ความรู้ควบคู่กับการฝึกอบรมแก่เยาวชนทั้งด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม ปัญญา พร้อมทางกาย ซึ่งเดิมหลักสูตรฉบับพุทธศักราช 2503 มุ่งเน้นด้านพัฒนาการนิสัยอยู่แล้ว แต่กระบวนการเรียนการสอนเน้นแต่ด้านเนื้อหาวิชาและท่องจำ ดังที่ได้อ้างถึงรายงานสรุปผลการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503. เมื่อศึกษาจากแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยแล้วจะพบว่า ได้มีการเน้นหนักเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปปฏิบัติจริง ดังจะเห็นจากที่กำหนดไว้ใน ข้อ 19 ว่า วิธีสอนวิธีเรียนในชั้นเรียนตามปกติ

¹ กรมวิชาการ, "การเขียนแผนการสอนและสื่อการเรียนหลักสูตรประถมศึกษา 2521" (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, 2519), ไม่มีลำดับเลขหน้า.

ครูและนักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อการจก ตักลอก ทองบน ไม่ได้ฝึกฝนความถึกและคนควา
หาเหตุผลข้อเท็จจริง ตลอดจนฝึกฝนนิสัย บัญญัติจำเป็นอย่างอื่น ๆ ครูส่วนใหญ่สอนเด็กทั้งชั้น
เหมือนกัน พร้อมกันโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล¹

จึงทำให้การเรียนการสอนทางบ้านพัฒนาการนิสัยไม่ไคผล ส่วนผลการวิเเคราะห์
ความมุ่งหมายของหลักสูตร ข้อ 5 ว่า หลักสูตรกำหนดไว้แค ความมุ่งหมาย อัตราเวลา
เรียน และเนื้อหาอย่างคร่าว ๆ มิได้กำหนดลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอย่างวิธี
สอน การจักสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ตลอดจนการวัดผล อันล้วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำ
ไปสู่การบรรลุถึงเป้าหมายของหลักสูตรทั้งสิ้น การนำไปปฏิบัติจริงจึงมีปัญหามากและผลมันปลาย
ที่เกิดขึ้นจริงกับสิ่งที่กำหนดไว้เป็นความมุ่งหมายจึงห่างไกลกัน² จากผลการวิเคราะห์ความมุง
หมายหลักสูตรทั้งกล่าว กรมวิชาการจึงได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำแผนการสอนกลุ่มวิชาทั้ง
4 กลุ่มประสบการณ์ โดยขยายจากหลักสูตรเพื่อให้สามารถนำไปใช้สอนในโรงเรียนได้³ ซึ่ง
ในแผนการสอนจะเสนอแนะ จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน ฯลฯ เพื่อเป็นแนวทาง
และสะดวกต่อการที่ครูจะนำไปใช้สอนในห้องเรียน ควบคู่กับ หลักสูตรใหม่ ฉบับพุทธศักราช
2521 จึงได้เล็งเห็นความสำคัญของแผนการสอนทั้ง 4 กลุ่มประสบการณ์ จึงได้เสนอแนะกิจ
กรรมการเรียนการสอนไว้มาก โดยเฉพาะแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งกิจกรรม
การเรียนการสอนจะ เน้นให้นักเรียนฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ จนเป็นนิสัย เพราะจุดมุ่งหมายของกลุ่มวิชา
นี้มุ่งฝึกให้นักเรียนมีบุคลิกภาพ ท่าทาง อุปนิสัย ค่านิยม เจตคติ มีพฤติกรรมในทางที่ดีที่พึงประสงค์

¹กรมวิชาการ, รายงานการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
พ.ศ.2503 หน้า 45.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

³กรมวิชาการ, หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์สวนทองถิ่น, 2520), หน้า ช.

การจะเสริมสร้างลักษณะนิสัย ค่านิยม เจตนาดี ให้แก่เด็กนั้น ใช้วิธีบอกให้ทำอย่างเดียว จะเกิดผลได้ยาก ต้องทำให้ดูเป็นตัวอย่าง และให้ปฏิบัติจริงจนเกิดเป็นนิสัย¹ ซึ่งก็สอดคล้องกับหลักสูตรมูลศึกษา ฉบับปี พ.ศ. 2454 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนวิชาจรรยาไว้ดังนี้ ... ให้เป็นการกลมกลืนนิสัยใจคอ ผิดหักให้มีสันดานอันดี คือให้เป็นผู้ตั้งอยู่ในที่ชอบ เป็นต้นว่า ให้มีความสุจริตในกิจการทั้งปวง มีความอ่อนน้อมสุภาพอยู่ในถ้อยคำและความบังคับบัญชาของผู้ใหญ่ รวมความก็คือ ต้องหักให้เป็นเด็กดี เมื่อโตขึ้นจะได้เป็นคนที่เหมาะสมแก่ถิ่นใดในทางชอบ สมควรแก่ฐานะที่เป็นไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินสืบไป

ข้อสำคัญที่ผู้ฝึกหัดจะต้องไม่ลืมและไม่เข้าใจผิดไปนั้นคือ ต้องสอนให้เข้าใจเหมือนดังเรารู้ว่ากล่าวลูกหลานที่บ้านเพื่อให้ประพฤติได้จริง ๆ ไม่ใช่แค่สอนเพียงเพื่อให้จำได้หรือเพียงให้รู้ไว้ แล้วสักแต่ว่ารู้ความประพฤติหาเป็นไปตามความรู้ไม่ อย่างนี้ไม่ได้ให้เข้าใจว่า การสอนจรรยาที่จะให้เด็กดีและละเว้นการชั่วนั้น ต้องฝึกหักคักแปลงให้เคยชินแต่เล็กเป็นลูกทางมากกว่าที่จะไปหักเมื่อโต² จากข้อความดังกล่าวข้างต้น แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยจำเป็นจะต้องเสนอแนะกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีสอนที่มุ่งเน้นภาคปฏิบัติให้มากเพื่อให้สอดคล้องกับหลักทฤษฎีข้างต้นที่ว่า การที่จะทำอะไรให้เกิดเป็นนิสัย จำเป็นต้องได้รับการฝึกหัดและปฏิบัติอยู่เป็นประจำจนเกิดความเคยชินกลายเป็นนิสัยขึ้นมา

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า สอดคล้องกับแนวความคิดของนักปรัชญาเมธีการศึกษาคือ จอห์น ดีวี่ (John Dewey) กล่าวว่า ในการฝึกสอนอบรมเยาวชนในสังคมประชาธิปไตย ผู้ใหญ่ควรฝึกให้ผู้เยาว์ศึกษาเล่าเรียนด้วยวิถีโค ผู้เยาว์จึงจะมีเสรีภาพในการคิดและเจริญงอกงาม ดีวี่ (Dewey) กำหนดการสอนโดยการสอนจำ

¹กรมวิชาการ, แนวการไร้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (กรุงเทพมหานคร : เป็นทรลเือกัณเพรด ศึกษาการพิมพ์, 2522), หน้า 96.

²สุมิตร คุณานุกร, "หลักสูตรและการสอน," (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2520), หน้า 190. อ้างจาก กรมศึกษาธิการ, หลักสูตรมูลศึกษา พระนคร : โรงพิมพ์อักษรนิติ, บางขุนพรหม, รศ. 130.

เพราะไม่ได้สอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดไตร่ตรองให้เห็นจริงก่อนแล้วจึงเชื่อ ดังนั้นการที่ผู้เรียนจะเรียนอะไรก็ต้องให้ผู้เรียนแก้ปัญหาเอง คิดได้เอง ไม่ควรให้ผู้เรียนเพียงแต่รับรู้ด้วยการบอก ควรให้ผู้เรียนเรียนด้วยการกระทำ เพราะการสอนสมัยใหม่จำเป็นต้องจัดให้มีกิจกรรมมาก ๆ ไม่มุ่งแต่ให้ความรู้แก่ผู้เรียนแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น¹

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยเป็นกลุ่มวิชาที่นำศึกษากลุ่มหนึ่งในบรรดามวลประสบการณ์ทั้ง 4 กลุ่ม เพราะเหตุว่าเป็นกลุ่มที่ช่วยพัฒนาการเด็กในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม พละนามัย และอารมณ์ทางสุนทรียภาพ ซึ่งได้แก่ ศิลปะและดนตรี-นาฏศิลป์ ประกอบกับผู้วิจัยได้เคยออกไปปฏิบัติงานภาคสนามร่วมกับคณะกรรมการ และศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา โดยการไปเยี่ยมโรงเรียนทศสอง 25 โรงเรียนที่อยู่ในความดูแลของกรมวิชาการ ทั้ง 4 ภาคได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก และ ภาคใต้ ผลปรากฏว่า กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยเป็นกลุ่มที่ครูผู้สอนมักจะชอบ และตัดพ้อว่า แผนการสอนที่กรมวิชาการเขียนขึ้นนั้น ครูผู้สอนมักจะทำปฏิบัติไม่ค่อยได้ ไม่เหมือนกับกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ ซึ่งผู้วิจัยเข้าใจและเห็นใจว่าเป็นกลุ่มที่จำเป็นต้องใช้ทักษะพิเศษเฉพาะตัวของครูผู้สอนแต่ละคนโดยเฉพาะวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ แต่เท่าที่ไปเยี่ยมโรงเรียนทศสองแล้ว ส่วนใหญ่ครูผู้สอนมักจะไม่ปฏิบัติตามแผนการสอนหรือถ้าแผนการสอนเรื่องใดสอนไม่ได้ก็ข้ามไปไม่สอนเป็นต้น ซึ่งเป้าหมายของกรมวิชาการที่เขียนแผนการสอนขึ้นมา นั้น ส่วนใหญ่เป็นแผนการสอนที่เสนอแนะกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติการสอนได้ง่ายขึ้น บางครั้งครูผู้สอนอาจจะยึดหยุ่นได้ ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนการสอนที่ระบุไว้ แผนการสอนทั้งหมด อาจจะกักแปลงและปรับให้เหมาะสมกับ

¹ John Dewey, Democracy and Education an Introduction to the Philosophy of Education (Macmillan Company, 1954), p.434.

ท้องถิ่นของคนได้ หรืออาจจะเป็นเพราะครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 . อาจยังไม่ได้รับการอบรมโดยทั่วถึงก็เป็นได้ หรืออาจเป็นเพราะระยะเวลาของการอบรมสั้นไป จึงทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามแผนการสอนที่กรมวิชาการเขียนขึ้น หรืออาจเป็นเพราะหลักสูตรของสถาบันผลิตครูไม่ได้สอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2521 จึงทำให้ผู้ที่จบจากสถาบันผลิตครูต่าง ๆ ไม่สามารถปฏิบัติตามแผนการสอนได้ เพราะไม่ได้ศึกษาคาตามแนวหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนจะต้องยึดจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง และวิธีการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2521 ทุกครั้งเสมอ

นอกจากนี้เอกสารการวิจัยที่ได้มีผู้จัดทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2521 ที่สรุปออกมานั้น ส่วนใหญ่เป็นปัญหากว้าง ๆ เช่น ครูร้องเพลงไม่ได้ รำไม่ได้ เป็นต้น แต่ไม่ทราบว่าร้องเพลงไม่ได้ รำไม่ได้ อยู่ในแผนการสอนเรื่องอะไร ซึ่งเป็นการยากที่กรมวิชาการจะปรับแผนการสอนได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจและคิดทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2521 ซึ่งอาจจะเป็นแนวทางต่อกรมวิชาการจะได้สามารถนำข้อมูลต่าง ๆ ไปใช้ปรับแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นและเพื่อให้ครูสามารถนำไปปฏิบัติใช้สอนในห้องเรียนได้จริง

003774

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับ ความรู้ ความเข้าใจในรายละเอียดของจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียน การสอน สื่อการเรียน และการวัดผลของแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2521

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู และผู้บริหาร เกี่ยวกับการใช้แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

3. เพื่อศึกษาปัญหาของการใช้แผนการสอน กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งนี้ จะเกี่ยวข้องกับโรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัด กรุงเทพมหานคร
2. การวิจัยเกี่ยวข้องกับผู้บริหารการศึกษาและครูผู้สอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2522
3. ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะการใช้แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2521

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การใช้แผนการสอนของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร" นี้ เป็นการศึกษาจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและนอกสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาศึกษานิเทศก์ ครูใหญ่ และครูผู้สอนวิชากลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2521

คำจำกัดความ

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า คำบางคำที่ใช้นั้นอาจทำให้สื่อความหมายไม่ตรงกัน ดังนั้นจึงขอให้ความหมายคำบางคำ ดังนี้

1. หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียนจัดให้นักเรียนทั้ง ประสบการณ์ในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ ทักษะ และทักษะที่สำคัญแก่ชีวิต

ในที่นี้หมายถึง หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ซึ่งกรมวิชาการจัดทำ ขึ้น และกระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ในปี พ.ศ.2521

2. แผนการสอน หมายถึง การพัฒนารายละเอียดของหลักสูตรเพื่อเสนอแนะ เนื้อหา กิจกรรม และสื่อการเรียนการสอนให้บรรลุ จุดหมาย หลักการ และจุด ประสงค์ของหลักสูตร

ในที่นี้หมายถึง แผนการสอนซึ่งกรมวิชาการจัดทำขึ้นตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521

3. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย หมายถึง กลุ่มประสบการณ์ที่มุ่งให้เกิดการ เปลี่ยนแปลง ค่านิยม ทักษะ และพฤติกรรมในตัวผู้เรียนตามแนวทางอันพึงประสงค์ ซึ่งได้ระบุไว้เป็น จุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 การสร้างเสริมลักษณะ นิสัยอันพึงประสงค์ มีขอบเขตรอบคลุมการพัฒนาบุคลิกภาพในด้านจริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม พลศึกษา และความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันโดยสงบสุขเป็นสำคัญ ประกอบด้วย จริยศึกษา ศิลปศึกษา คนตรี-นาฏศิลป์ พลศึกษา และกิจกรรมสร้างนิสัย

4. โรงเรียนระดับประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดสอนนักเรียนระหว่าง อายุ 6 - 12 ปี ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2520 และจัดการเรียนการสอนครบ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521

ในที่นี้หมายถึง โรงเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2521 ที่อยู่ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

5. ผู้บริหารการศึกษาสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร หมายถึง ผู้ อำนวยการสำนักการศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักการศึกษา ผู้อำนวยการหน่วยศึกษา นิเทศก์ หัวหน้ากองโรงเรียน หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ ศึกษาานิเทศก์สำนักการศึกษา

6. ผู้บริหารการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร หมายถึง ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่

7. ครูผู้สอน ในที่นี้หมายถึง ครูผู้สอนวิชากลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2521 ในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้

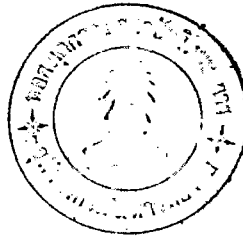
การวิจัยครั้งนี้ คาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. เป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงแผนการสอนและสื่อการเรียน กลุ่มสร้างเสริม ลักษณะนิสัยในชั้น ป.5 และ ป.6 ที่จะต้องใช้ในการทดลองหลักสูตรในปีพุทธศักราช 2523 - 2525 และการปรับปรุงหลักสูตร แผนการสอน และสื่อการเรียนการสอนชั้น ป.1 - 4 ทั่วประเทศ ในปี พ.ศ.2524 - 2526

2. เป็นแนวทางในการปรับปรุงแผนการสอนและสื่อการเรียน กลุ่มสร้างเสริม ลักษณะนิสัยของนักพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยเฉพาะในระดับเขตและจังหวัด

3. เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารการศึกษา ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตร แผนการสอน สื่อการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ตามหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2521 ได้ทราบแนวทางการปรับปรุง แผนการสอน สื่อการเรียนที่เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นในระดับโรงเรียน

4. เป็นประโยชน์ต่อการเตรียมบุคลากรในอนาคตในสถาบันผลิตครู การปฐมนิเทศครูใหม่ การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าจาก หลักสูตร แผนการสอน รายงานการติดตามผลการใช้หลักสูตรของกรมวิชาการ หนังสือ วารสาร และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พุทธศักราช 2521

2. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จาก 24 เขต และโรงเรียนที่อยู่ในความควบคุมของกองโรงเรียน โดยสุ่มตัวอย่างเอาร้อยละ 50 ของโรงเรียนที่อยู่ในแต่ละเขตและกองโรงเรียน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

3. กลุ่มตัวอย่างประชากร กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1 ผู้บริหารการศึกษานอกสถานศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานครทุกคน

– ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา	1 คน
– รองผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา	1 คน
– ผู้อำนวยการหน่วยศึกษานิเทศก์	1 คน
– หัวหน้ากองโรงเรียน	1 คน
– หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์	6 คน
– ศึกษานิเทศก์สำนักงานการศึกษา	40 คน
รวมผู้บริหารการศึกษานอกสถานศึกษา	50 คน

3.2 ผู้บริหารการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

โดยใช้ร้อยละ 50 ของโรงเรียนที่อยู่ในแต่ละเขต แล้วใช้จำนวนผู้บริหารทุกคนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย

- ครูใหญ่หรือผู้อำนวยการ	203 คน
- ผู้ช่วยครูใหญ่หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการ	55 คน
รวมผู้บริหารการศึกษาในสถานศึกษา	258 คน

3.3 ครูผู้สอนวิชากลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครทุกคนของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ กลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น จำนวน 500 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating - scale) และแบบปลายเปิด (Open-ended) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบก่อนแล้ว จึงนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้กับกลุ่มประชากรที่แท้จริงต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้บริการของไปรษณีย์ ตลอดจนการส่งแบบสอบถามและรับแบบสอบถามกลับคืน

6. การเสนอและวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ข้อมูลส่วนตัวที่แสดงสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจะเป็นตารางและหาค่าร้อยละ พร้อมทั้งบรรยายประกอบตาราง

6.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูและผู้บริหารในโรงเรียนและผู้บริหารนอกสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับ ความรู้ ความเข้าใจ ในรายละเอียดของแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จะเสนอเป็นตารางหาค่าร้อยละ (Percent) ค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) และหาค่าความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยใช้ค่า t-test และ F-test

6.3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของครูในการใช้แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และวิธีวัดผลที่ครูใช้ในการสอนตามแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จะเสนอเป็นตารางหาค่ามัธยิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลำดับขั้นในการเสนอข้อมูล

ในการเสนอข้อมูลนั้นได้จัดลำดับขั้นการเสนอข้อมูลไว้ดังนี้

บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อจำกัดของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย และวิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 2 กล่าวถึง เอกสาร ทฤษฎี และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2521

บทที่ 3 เสนอวิธีการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การเสนอข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 รวบรวมผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเสนอเป็นรูปตารางประกอบ การบรรยาย

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายความคิดเห็น ข้อเสนอแนะโดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการวิจัย

ส่วนในตอนท้าย เป็นบรรณานุกรมและภาคผนวก